EVROPSKA
KOMISIJA

Bruselj, 9.7.2026
COM(2026) 353 final

POROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU IN SVETU

Uporaba pravil EU o konkurenci za kmetijski sektor

1. Uvod

Uredba (EU) št. 1308/2013 o skupni ureditvi trgov (SUT)[1] določa pogoje za trženje kmetijskih proizvodov na notranjem trgu. Je sestavni del skupne kmetijske politike (SKP) ter določa harmonizirana tehnična pravila za trg in trgovino, s čimer zagotavlja tržno usmerjenost kmetijskega sektorja EU. Pogodba o delovanju Evropske unije (PDEU) priznava kmetijskemu sektorju poseben status, tako da so pravila o konkurenci, ki se uporabljajo za kmetijske proizvode, prilagojena posebnim značilnostim tega sektorja (vključno z razdrobljenostjo kmetijskega sektorja (v primerjavi s koncentracijo udeležencev v višjem in nižjem delu agroživilske dobavne verige), dolgimi proizvodnimi cikli ter znatno nestanovitnostjo, ki jo povzročajo podnebni in naravni dejavniki), ob upoštevanju ciljev SKP. Evropska komisija (Komisija) to poročilo predloži Evropskemu parlamentu in Svetu na podlagi člena 225, točka (d), uredbe o SUT. V skladu z navedeno določbo je v tem poročilu opisano, kako se pravila o konkurenci, kot jih določa uredba o SUT, uporabljajo[2] v kmetijskem sektorju v vseh državah članicah[3].

Poročilo zajema obdobje od julija 2017 do julija 2025 in obravnava izvzetja iz pravil o konkurenci iz uredbe o SUT ter vsebuje opis protimonopolnih preiskav[4].

Poročilo je treba obravnavati ob upoštevanju širšega gospodarskega in političnega okvira v zadevnem obdobju. V tem času se je evropski kmetijski sektor spoprijemal z vrsto znatnih gospodarskih in sanitarnih kriz, kot so pandemija COVID-19, ruska vojna agresija proti Ukrajini,

---

[1] Uredba (EU) št. 1308/2013 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 17. decembra 2013 o vzpostavitvi skupne ureditve trgov kmetijskih proizvodov in razveljavitvi uredb Sveta (EGS) št. 922/72, (EGS) št. 234/79, (ES) št. 1037/2001 in (ES) št. 1234/2007 (UL L 347, 20.12.2013, str. 671).

[2] Uporaba izvzetij iz člena 101(1) PDEU temelji na samooceni proizvajalcev, zato je Komisiji ni treba priglasiti. To poročilo večinoma temelji na formalnih zahtevkih za mnenje, predloženih Komisiji, pritožbah, preiskavah po uradni dolžnosti, ki jih izvajajo nacionalni organi, pristojni za konkurenco, in poročanju držav članic.

[3] Kmetijski sektor zajema proizvode, naštete v členu 1(2) uredbe o SUT in Prilogi I k tej uredbi.

[4] Predhodno poročilo: Poročilo Komisije Evropskemu parlamentu in Svetu o uporabi pravil Unije o konkurenci za kmetijski sektor, COM(2018) 706 final, in Delovni dokument služb Komisije, priložen dokumentu Poročilo Komisije Evropskemu parlamentu in Svetu Uporaba pravil Unije o konkurenci za kmetijski sektor, SWD(2018) 450 final.

strm porast stroškov energije in gnojil, ekstremni vremenski dogodki ter stalne sanitarne grožnje, kot so bolezni živali, na vse to pa se je Komisija odločno odzvala[5].

Leta 2024 je strateški dialog o prihodnosti kmetijstva v EU[6] (strateški dialog) priporočil, naj Komisija in države članice spodbujajo pobude za sodelovanje med kmeti in drugimi udeleženci v dobavni verigi v skladu s členom 210a uredbe o SUT, da bi kmete nagradile za njihova prizadevanja in naložbe na področju trajnostnosti. Strateški dialog je Komisijo in države članice tudi pozval, naj se pri obravnavanju izzivov, s katerimi se spoprijemajo kmetje v EU, „vzdržijo pretiranega poseganja na trg, ki omejuje konkurenco“.

Komisija je decembra 2024 predlagala ukrepe za okrepitev položaja kmetov v verigi preskrbe z živilskimi proizvodi in obnovitev zaupanja med udeleženci v tej verigi, vključno s predlogi v zvezi s pravili o konkurenci v kmetijstvu[7].

2. Uporaba pravil o konkurenci, kot jih določa uredba o SUT, za kmetijski sektor v vseh državah članicah

PDEU kmetijskemu sektorju dodeljuje poseben status. V skladu s členom 42 PDEU se pravila EU o konkurenci uporabljajo za proizvodnjo kmetijskih proizvodov in trgovino s kmetijskimi proizvodi le v obsegu, ki ga določita Evropski parlament in Svet v okviru člena 43(2) PDEU, in ob upoštevanju petih ciljev SKP iz člena 39 PDEU. Na področju konkurence je Sodišče

[5] Posebno poročilo: Zagotavljanje dobavnih verig kmetijskih proizvodov med pandemijo COVID-19.

[6] Strateški dialog o prihodnosti kmetijstva v EU.

[7] Predlog uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o spremembi uredb (EU) št. 1308/2013, (EU) 2021/2115 in (EU) 2021/2116 glede krepitve položaja kmetov v verigi preskrbe z živilskimi proizvodi (COM(2024) 577 final).

Evropske unije priznalo, da ima SKP prednost pred cilji PDEU[8]. Priznalo je tudi, da je ohranjanje učinkovite konkurence eden od ciljev SKP in skupne ureditve trgov[9].

V skladu s členom 42 in členom 43(2) PDEU uredba o SUT določa posebna izvzetja za kmetijstvo iz uporabe člena 101(1) PDEU. Ta izvzetja, opisana v poročilu Komisije iz leta 2018, vključujejo splošna izvzetja, ki so lahko horizontalna (za odločitve, sporazume ali usklajena ravnanja kmetov ali proizvajalcev oziroma združenj kmetov in organizacij proizvajalcev (člena 152 in 209)) ali vertikalna (za sporazume, odločitve ali usklajena ravnanja priznanih medpanožnih organizacij (člen 210)) ali pa hkrati horizontalna (če so sklenjena med dejanskimi ali potencialnimi konkurenti na isti ravni verige, na primer med kmeti) in vertikalna (če so sklenjena med udeleženci, ki delujejo na različnih ravneh verige, na primer kadar kmetje sklenejo sporazum s predelovalci) (člen 210a). Poročilo zajema tudi izvzetja za skupna pogajanja v sektorju mleka (člen 149), izvzetja v primerih hudega neravnovesja na trgih (člen 222) in izvzetja, povezana z upravljanjem ponudbe za določene proizvode in sektorje (členi 166a–167–167a).

2.1 Horizontalno sodelovanje (členi 209, 149 in 152 uredbe o SUT)

Člen 209 uredbe o SUT

Člen 209 določa, da se člen 101(1) PDEU ne uporablja za sporazume, odločitve ali usklajena ravnanja kmetov, združenj kmetov, priznanih organizacij proizvajalcev ali priznanih združenj organizacij proizvajalcev, ki zadevajo proizvodnjo ali prodajo kmetijskih proizvodov ali uporabo skupnih objektov za skladiščenje, obdelavo ali predelavo kmetijskih proizvodov, razen če bi njihova uporaba ogrožala doseganje ciljev SKP iz člena 39 PDEU.

[8] Sodba z dne 29. oktobra 1980, Maizena, 139/79, ECLI:EU:C:1980:250, točka 23, sodba z dne 5. oktobra 1994, Nemčija/Svet, C-280/93, ECLI:EU:C:1994: 367, točka 61, sodba z dne 19. septembra 2013, Panellinios Syndesmos Viomichanion Metapoiisis Kapnou, C-373/11, ECLI:EU: C: 2013: 567, točka 39, in kot je bilo nazadnje ugotovljeno v sodbi z dne 14. novembra 2017, APVE in drugi, C-671/15, ECLI:EU:C:2017:860, točka 37.

[9] Sodba z dne 9. septembra 2003 v zadevi Milk Marque in National Farmers' Union, C-137/00, ECLI:EU:C:2003:429, točka 57, sodba z dne 14. novembra 2017, APVE in drugi, C-671/15, ECLI:EU:C:2017:860, točki 37 in 48.

Sporazumi, odločitve in usklajena ravnanja, ki izpolnjujejo pogoje iz člena 209, niso prepovedani in zanje ni potrebna predhodna odločitev o odobritvi. Vendar lahko zadevni izvajalci dejavnosti Komisijo zaprosijo za mnenje o skladnosti teh sporazumov, odločitev ali usklajenih ravnanj s cilji SKP.

Komisija je doslej obravnavala en zahtevek za mnenje v skladu s členom 209. To se je zgodilo leta 2020, ko je izdala pozitivno mnenje o zahtevku, ki ga je predložilo špansko združenje kmetijskih zadrug *Cooperativas agro-alimentarias* (CAA), glede skladnosti mehanizma za stabilizacijo španskega trga oljčnega olja[10] prek prostovoljnega skladiščenja oljčnega olja s cilji SKP.

Mehanizem se je nanašal na naslednje kategorije oljčnega olja, ki so ga proizvedli zadružni člani združenja: ekstra deviško oljčno olje, deviško oljčno olje in lampantno oljčno olje. Sektor se zaradi bioloških ciklov oljk in vremenskih razmer spoprijema z velikimi letnimi nihanji proizvodnje. To povzroča obdobja presežne ponudbe ali pomanjkanja, kar vodi do velike nestanovitnosti cen in finančne nestabilnosti proizvajalcev.

Zadružni člani združenja so zato predlagali, da se določen del presežne količine oljčnega olja skladišči za omejeno obdobje. Cilj je bil doseči boljše ravnovesje med ponudbo in povpraševanjem, ki bi lahko podprlo dohodek kmetov. Udeležba v mehanizmu je ostala prostovoljna, Komisija pa je ugotovila, da so sporazumi združenja CAA in zadrug, ki sodelujejo v mehanizmu, združljivi z doseganjem ciljev SKP in ne povzročajo izključitve konkurence.

V drugem primeru je leta 2019 nacionalni organ, pristojen za konkurenco, na Danskem preiskal vrsto sporazumov med proizvajalci ekoloških jajc in pakirnimi centri za jajca, katerih cilj je bil prilagoditi proizvodnjo povpraševanju, ki so ga določili pakirni centri, ob hkratnem ohranjanju izključnega dobavnega razmerja. Namen sporazumov je bil ohraniti višjo ceno za te proizvajalce jajc, ne da bi določili konkretno raven cene. Nacionalni organ, pristojen za konkurenco, je preučil, ali bi sporazumi lahko izpolnjevali pogoje iz člena 209 uredbe o SUT. Na podlagi razpoložljivih informacij nacionalni organ, pristojen za konkurenco, ni ugotovil razlogov za nadaljevanje preiskave in jo je leta 2020 zaključil brez sprejetja odločbe.

[10] Za mnenje Komisije glej: Mnenja o združljivosti – Evropska komisija.

Člen 149 uredbe o SUT

V skladu s členom 149 uredbe o SUT se lahko priznana organizacija proizvajalcev ali priznano združenje organizacij proizvajalcev v imenu svojih članov kmetov skupno pogaja o pogodbah za oddajo surovega mleka, in sicer za njihovo celotno skupno proizvodnjo ali njen del.

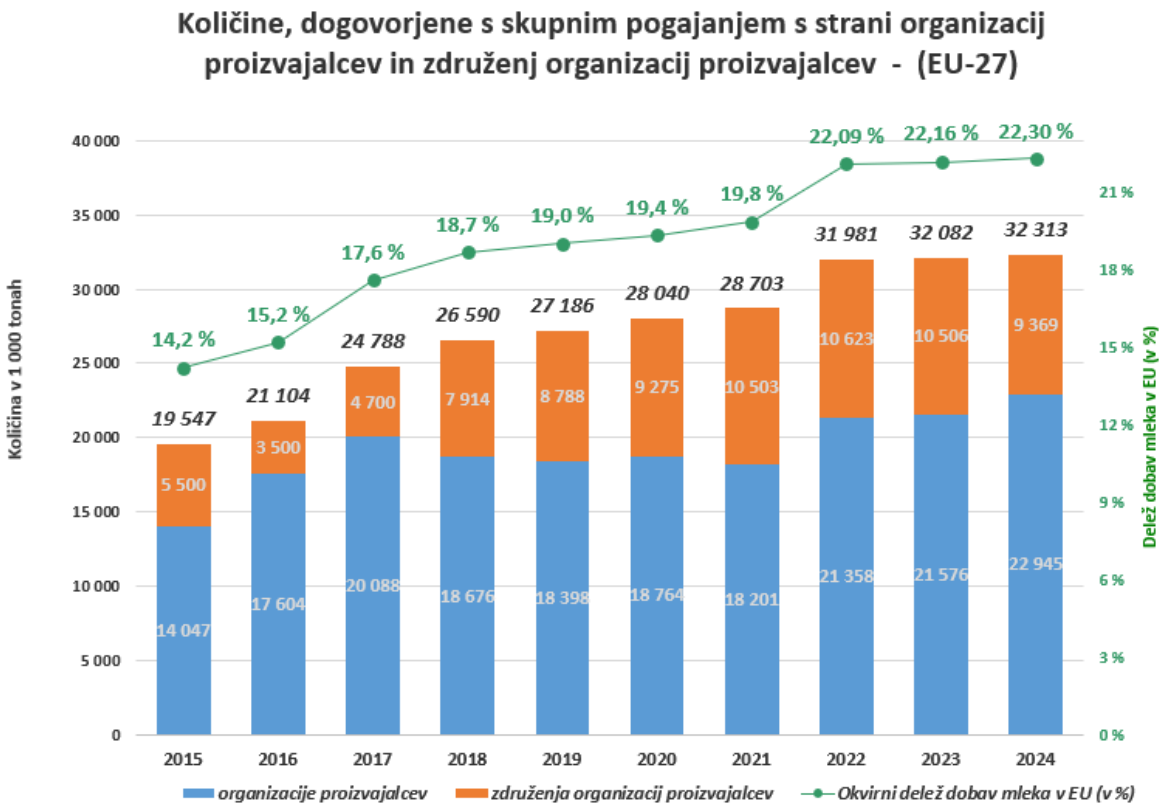
O oddajah surovega mleka v letu 2024 v okviru pogodb, sklenjenih s skupnim pogajanjem v skladu z navedeno določbo, je poročalo devet držav članic EU[11]. Količina, dogovorjena s skupnim pogajanjem s strani priznanih organizacij proizvajalcev in priznanih združenj organizacij proizvajalcev, je znašala več kot 32,3 milijona ton, kar ustreza približno 22 % skupne količine oddanega mleka v EU leta 2024. Na Češkem je bilo 78 % letnega odkupa mleka predmet skupnih pogajanj, v Nemčiji 48 % in v Franciji 49 %.

Od leta 2018 se je delež količine oddanega mleka v EU, ki je bila predmet skupnih pogajanj v skladu s členom 149 uredbe o SUT[12], povečal z 18,7 % leta 2018 na 22,2 % leta 2024[13].

[11] BE, BG, CZ, DE, ES, FR, NL, SK, FI.

[12] Povečanje skupnih pogajanj se pripisuje večjemu številu organizacij proizvajalcev oziroma združenj organizacij proizvajalcev in uspešnosti samega mehanizma.

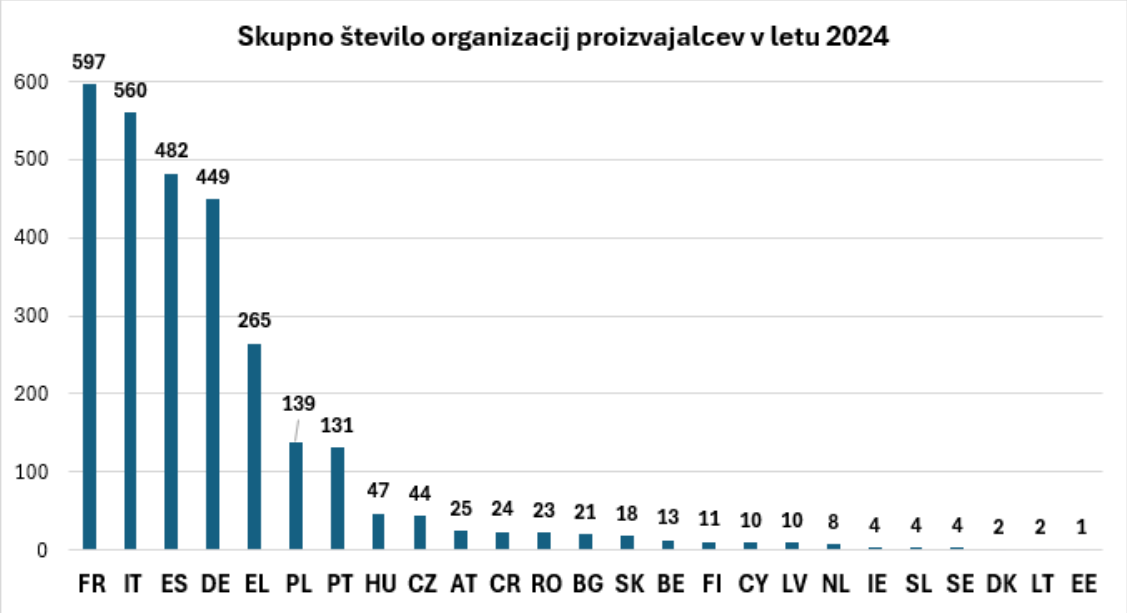
[13] Na podlagi uradnih obvestil držav članic v skladu s členom 3(1) Izvedbene uredbe Komisije (EU) št. 511/2012 z dne 15. junija 2012 o uradnih obvestilih v zvezi z organizacijami proizvajalcev in medpanožnimi organizacijami ter pogodbenimi pogajanji in razmerji iz Uredbe Sveta (ES) št. 1234/2007 v sektorju mleka in mlečnih izdelkov (UL L 156, 16.6.2012, str. 39).

Člen 152(1a) uredbe o SUT

Člen 152(1a) določa izrecno izvzetje iz člena 101(1) PDEU za priznano organizacijo proizvajalcev ali priznano združenje organizacij proizvajalcev, ki načrtuje proizvodnjo, optimizira proizvodne stroške, daje na trg in se v imenu svojih članov pogaja za sklenitev pogodb o dobavi celotne ali dela skupne proizvodnje kmetijskih proizvodov svojih članov. Da bi organizacije lahko izkoristile to izrecno izvzetje, morajo dejansko opravljati gospodarsko dejavnost, kot je skupno skladiščenje, razdeljevanje, skupno ravnanje z odpadki ali skupna promocija. Za uporabo te določbe priznanim organizacijam proizvajalcev ni treba opraviti predhodnega ali naknadnega obveščanja. Predpostavlja se, da večina organizacij to določbo pri svojih dejavnostih uporablja na podlagi samoocene.

V letu 2024 je bilo v EU 2 894 priznanih organizacij proizvajalcev in 90 priznanih združenj organizacij proizvajalcev[14]. V številnih sektorjih organizacije proizvajalcev niso priznane v smislu uredbe o SUT, čeprav jih veliko izpolnjuje merila za priznanje; načrtujejo proizvodnjo ali dajejo na trg proizvode svojih članov ter se v imenu svojih članov pogajajo o pogodbah za dobavo kmetijskih proizvodov, ne da bi imele koristi od izvzetij iz pravil o konkurenci[15].

2.2 Vertikalno sodelovanje (člena 210, 172b uredbe o SUT)

Člen 210 uredbe o SUT

Člen 210 določa, da se člen 101(1) PDEU ne uporablja za sporazume, odločitve ali usklajena ravnanja priznane medpanožne organizacije, ki so potrebni za doseganje ciljev medpanožne

[14] Na podlagi uradnih obvestil, ki so jih države članice predložile do junija 2025 v skladu s členom 5(1) Delegirane uredbe Komisije (EU) 2016/232 z dne 15. decembra 2015 o dopolnitvi Uredbe (EU) št. 1308/2013 Evropskega parlamenta in Sveta glede nekaterih vidikov sodelovanja proizvajalcev (UL L 44, 19.2.2016, str. 1).

[15] V zvezi s tem glej pojasnjevalno opombo Komisije o predlogu glede nepriznanih organizacij proizvajalcev, ki ga je objavil Svet: WK 3897/2025 INIT, pdf, Delovni dokument služb Komisije Krepitev položaja kmetov v verigi preskrbe z živilskimi proizvodi, priložen dokumentu Predlog uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o spremembi uredb (EU) št. 1308/2013, (EU) 2021/2115 in (EU) 2021/2116 glede krepitve položaja kmetov v verigi preskrbe z živilskimi proizvodi (COM(2024) 577 final/2).

organizacije iz člena 157(1), točka (c), uredbe o SUT[16] in ki niso nezdružljivi s pravili EU iz člena 210(4)[17].

Taki sporazumi, odločitve in usklajena ravnanja, ki izpolnjujejo pogoje iz člena 210 uredbe o SUT, niso prepovedani in za njihovo uporabo ni potrebna predhodna odločitev o odobritvi. Uporaba izvzetja temelji na samooceni zadevnih organizacij. Vendar je mogoče zaprositi za mnenje Komisije o skladnosti sporazumov, odločitev in usklajenih ravnanj s členom 210[18]. Trenutno je v EU 134 priznanih medpanožnih organizacij.

Komisija je od leta 2018 obravnavala štiri primere vertikalnega sodelovanja na podlagi člena 210[19]; trije so se nanašali na kazalnike cen, eden pa na tržne standarde. Komisija je v vseh primerih ugotovila, da je mogoče ukrepe razglasiti za združljive s pravom EU, ker niso izpolnjevali pogojev iz člena 210(4).

Prvič, leta 2019 je priznana medpanožna organizacija v sektorju mleka in mlečnih proizvodov, *Centre national interprofessionnel de l'économie laitière* (CNIEL), predlagala[20] vzpostavitev tržnega pregleda s 26 gospodarskimi kazalniki, ki zajemajo vidike, kot so količina, cena, stroški in marže mleka in mlečnih proizvodov v različnih fazah dobavne verige, ter opazovalnice za trg, osredotočene na šest kazalnikov proizvodnih stroškov in neto cen konvencionalnega, ekološkega in gorskega mleka.

[16] Pa tudi podobnih ciljev v sektorjih oljk in tobaka.

[17] Ti pogoji med drugim vključujejo odsotnost določanja cen ali delitve trgov.

[18] Člen 210 uredbe o SUT je bil decembra 2021 spremenjen z Uredbo (EU) 2021/2117, s katero so bile uvedene spremembe prejšnjega postopka, vključno z odpravo prejšnjega sistema predhodnega obveščanja Komisije o sporazumih, odločitvah in usklajenih ravnanjih ter določitvijo možnosti, da se zaprosi za mnenje.

[19] V treh drugih primerih je Komisija odločala pred letom 2018. Leta 2017 je Komisija ugotovila, da je zahtevek, ki ga je predložila organizacija *Comité national interprofessionnel de la Pomme de Terre* (CNIPT) in se je nanašal na kazalnike cen za krompir, združljiv s členom 210 uredbe o SUT: 1f9b4fda-8007-4b9b-9c06-56c7956be36a_fr; leta 2015 je Komisija preučila uradno obvestilo, ki ga je predložila organizacija CNIEL v zvezi s tabelami cen za mleko, in ni imela pripomb: a1002532-be97-43c3-ab5e-7a5c023b754c_en; leta 2013 pa je Komisija preučila sporazum o gospodarskih kazalnikih za mleko in mlečne proizvode, ki ga je predložila organizacija CNIEL, ter ugotovila, da je združljiv s pravom EU: 29301f3c-dd63-48a0-aa42-b60fd5845147_fr.

[20] Za mnenje Komisije glej: *9160b4d9-6168-4c10-b6a4-314d7849a58b_en.

Drugič, leta 2021 je Komisija preučila ukrep, ki ga je predlagala priznana medpanožna organizacija v sektorju banan, *Association Interprofessionnelle de la Banane* (AIB)[21]. Cilj ukrepa je bil oblikovati in razširjati tržni kazalnik v prodaji na debelo v celinski Franciji, da bi izvajalcem dejavnosti zagotovili informacije o gibanju cen banan, ki jih trgovci na debelo prodajajo trgovcem na drobno, ter o nakupih s strani obratov javne prehrane, restavracij in centralnih nabavnih organov.

Tretjič, Komisija je istega leta preučila zahtevek organizacije CNIEL za oblikovanje in razširjanje tržnega kazalnika za štiri sire z zaščiteno označbo porekla (ZOP) (*Cantal*, *Auvergne blue*, *Ambert* in *Saint-Nectaire*) ter njihove soproizvode (maslo in sirotko v prahu) v regiji Auvergne v Franciji[22].

V vseh treh primerih je bil cilj tržnih kazalnikov izboljšati preglednost trga z zagotavljanjem obsežnih in celovitih informacij izvajalcem dejavnosti. Redno razpoložljivi kazalniki bi z izboljšanjem razumevanja trga v vseh fazah zmanjšali asimetrijo informacij in nestanovitnost cen. Boljše poznavanje tržnih trendov pa bi izvajalcem dejavnosti v dobavni verigi omogočilo sprejemanje bolj premišljenih odločitev o proizvodnji in naložbah.

Nazadnje je Komisija leta 2024 ocenila zahtevek za mnenje o združljivosti ukrepa glede razvrščanja jabolk po teži za jabolka, pridelana in namenjena dajanju na trg v Franciji[23].

Namen sporazuma v tem primeru je bil doseči več ključnih ciljev iz člena 157(1), točka (c), uredbe o SUT. S standardizacijo tržnih podatkov z uporabo skupne merske enote je povečal poznavanje in preglednost trga med člani te medpanožne organizacije ter s tem izboljšal predvidljivost za izvajalce dejavnosti višje v dobavni verigi in poenostavil odnose nižje v verigi. Omogočil je tudi boljše usklajevanje pri dajanju proizvodov na trg z uvedbo razvrščanja po teži, ki poenostavlja pravila trženja ter zmanjšuje negotovosti ali spore med izvajalci dejavnosti. Določal je tudi razrede velikosti s prekrivanji, kar je izvajalcem dejavnosti omogočalo, da glede

[21] Za mnenje Komisije glej: agriculture.ec.europa.eu/document/download/cab818ee-c187-4a14-8635-a9fda51a9cc9_en?filename=c-2021-1437-commission-decision_en.pdf.

[22] Za mnenje Komisije glej: f033b677-0932-4fee-8b83-85e7a0caa63c_en.

[23] Za mnenje Komisije glej: 3e7b4934-d539-41ca-8228-b0a8721b449a_en.

na zahteve povpraševanja izberejo prodajni segment, v katerega želijo umestiti svoje proizvode. Ta pristop je omogočil odpravo negotovosti in optimizacijo prodaje. Podpiral je tudi izboljšanje kakovosti v celotni verigi proizvodnje in trženja, in sicer z zmanjšanjem tveganj, kot je poškodovanje zaradi razvrščanja po teži, hkrati pa je izvajalcem dejavnosti omogočil, da upoštevajo gostoto proizvoda in vsebnost sladkorja ter tako zagotovijo, da so proizvodi, dani na trg, zreli. Sporazum je prispeval k zmanjšanju in obvladovanju odpadkov z omejevanjem rokovanja ob nakupu, s čimer so se zmanjšali kvarjenje proizvoda in izgube, hkrati pa so bila izpolnjena pričakovanja potrošnikov.

Člen 172b uredbe o SUT

V skladu s členom 172b lahko priznane medpanožne organizacije, ki delujejo v vinskem sektorju, zagotovijo neobvezne kazalnike usmerjanja cen za prodajo grozdja za pridelavo vin z ZOP ali vin z zaščiteno geografsko označbo (ZGO), pod pogojem, da takšno usmerjanje ne izključuje konkurence v primeru znatnega deleža zadevnih proizvodov.

Na podlagi te določbe ni obveznosti obveščanja Komisije o teh ukrepih, Komisiji pa ni znano, da bi se ta določba doslej uporabljala.

2.3 Sporazumi o trajnostnosti (člen 210a uredbe o SUT)

Uredba (EU) 2021/2117[24] je v uredbo o SUT uvedla novo določbo (člen 210a), s katero so iz področja uporabe člena 101(1) PDEU izvzeti sporazumi med proizvajalci ali med proizvajalci in drugimi izvajalci dejavnosti v verigi preskrbe s kmetijskimi in živilskimi proizvodi (na primer na ravni predelave ali distribucije), namenjeni doseganju standarda trajnostnosti, ki je višji od standarda, določenega s pravom EU ali nacionalnim pravom. Veljati je začela decembra 2021.

Da bi izvajalci dejavnosti lahko izkoristili to izvzetje, si morajo prizadevati za doseganje višjih standardov, katerih namen je prispevati k: (i) varstvu okolja; (ii) zmanjšanju uporabe pesticidov

[24] Uredba (EU) 2021/2117 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 2. decembra 2021 o spremembi uredb (EU) št. 1308/2013 o vzpostavitvi skupne ureditve trgov kmetijskih proizvodov, (EU) št. 1151/2012 o shemah kakovosti kmetijskih proizvodov in živil, (EU) št. 251/2014 o opredelitvi, opisu, predstavitvi, označevanju in zaščiti geografskih označb aromatiziranih vinskih proizvodov in (EU) št. 228/2013 o posebnih ukrepih za kmetijstvo v najbolj oddaljenih regijah Unije (UL L 435, 6.12.2021, str. 262).

ali nevarnosti protimikrobne odpornosti ali (iii) zdravju in dobrobiti živali. V takih primerih lahko izvajalci dejavnosti sklenejo dogovore, ki bi sicer spadali na področje uporabe člena 101(1) PDEU, če so vse omejitve konkurence, o katerih se dogovorijo, nujne za doseganje zastavljenih standardov trajnostnosti.

Komisija je decembra 2023 sprejela smernice o pogojih za uporabo člena 210a[25]. V njih so navedeni podrobna navodila za razlago izvzetja ter številni primeri morebitnih dogovorov, ki bi spadali na njegovo področje uporabe.

Sporazumi, odločitve in usklajena ravnanja, ki izpolnjujejo pogoje iz člena 210a, niso prepovedani in v zvezi s tem ni potrebna predhodna odločitev. Uporaba izvzetja temelji na samooceni. Vendar lahko izvajalci zaprosijo za mnenje Komisije o združljivosti sporazumov, odločitev in usklajenih ravnanj s členom 210a.

Komisija je julija 2025 izdala prvo mnenje na podlagi člena 210a o sporazumu o trajnostnosti v francoskem vinskem sektorju[26]. Namen sporazuma je ohraniti sedanjo raven trajnostnosti, doseženo v vinskem sektorju v Okcitaniji, z uporabo standardov ekološke pridelave in standardov visoke okoljske vrednosti ((*haute valeur environnementale*) HVE). V kriznih razmerah, ki vplivajo na francoski trg vina, obstaja tveganje, da bodo proizvajalci teh bolj trajnostnih vin prešli na gospodarsko privlačnejšo konvencionalno proizvodnjo vina ali zapustili trg, na primer v okviru nacionalnega programa izkrčitve vinogradov. Za omejitev tega tveganja sporazum določa neobvezno orientacijsko ceno za nakup neustekleničenega vina na ravni, ki pokriva stroške in maržo v višini do 20 %. Komisija je ugotovila, da je sporazum združljiv s členom 210a.

2.4 Krizni ukrepi (člen 222 uredbe o SUT)

V obdobjih hudih neravnovesij na trgih člen 222 Komisiji omogoča, da sprejme izvedbene akte, s katerimi določi, da se člen 101(1) PDEU ne uporablja za določene vrste sporazumov in

[25] Smernice Komisije o izključitvi iz člena 101 Pogodbe o delovanju Evropske unije za dogovore kmetijskih proizvajalcev o trajnostnosti v skladu s členom 210a Uredbe (EU) št. 1308/2013 (UL C 1446, 8.12.2023).

[26] Za mnenje Komisije glej: 86f5a339-ee2d-430f-8e29-5fb56770ba14_en.

odločitev kmetov, združenj kmetov, priznanih organizacij proizvajalcev, združenj organizacij proizvajalcev in medpanožnih organizacij, če taki sporazumi in odločitve ne ogrožajo pravilnega delovanja notranjega trga in so namenjeni izključno stabilizaciji zadevnega sektorja.

Komisija je 22. januarja 2024 predložila ločeno poročilo[27] Evropskemu parlamentu in Svetu o uporabi kriznih ukrepov, vključno s tistimi, sprejetimi na podlagi člena 222, za obdobje od 1. januarja 2014 do konca leta 2023.

Od konca obdobja, ki ga zajema navedeno poročilo, na podlagi člena 222 niso bili sprejeti nobeni drugi ukrepi.

2.5 Prilagoditev ponudbe (členi 166a–167–167a uredbe o SUT)

Člen 166a uredbe o SUT

Člen 166a priznani organizaciji proizvajalcev, priznani medpanožni organizaciji ali skupini proizvajalcev, povezani z geografsko označbo, omogoča, da od države članice zahteva, da določi zavezujoča pravila o uravnavanju ponudbe za proizvode z ZOP/ZGO. Ta člen, uveden leta 2021, nadomešča prejšnje določbe za sir (člen 150) in šunko (člen 172) ter se uporablja za vse kmetijske proizvode, zaščitene z geografskimi označbami.

V obdobju, ki ga zajema to poročilo, je bilo Komisiji v sektorju mleka in mlečnih proizvodov priglašenih več primerov na podlagi določb, veljavnih pred letom 2021, ali novih določb, ki se nanašajo na proizvode z ZOP ali ZGO Asiago, Grana Padano in Parmigiano Reggiano v Italiji ter Reblochon, Gruyère, Raclette de Savoie, Tomme de Savoie, Emmental de Savoie, Abondance, Beaufort in Comté v Franciji[28].

[27] Poročilo Komisije Evropskemu parlamentu in Svetu o uporabi kriznih ukrepov, sprejetih na podlagi členov 219 do 222 uredbe o SUT (COM(2024) 12 final).

[28] Asiago: *NOTIFICA PIANO REGOLAZIONE OFFERTA FORMAGGIO ASIAGO DOP*, Grana Padano: *Notifica piano regolazione offerta formaggio grana padano DOP*, Parmigiano Reggiano: *Regulation of supply Parmigiano Reggiano* (Uravnavanje ponudbe proizvodov Parmigiano Reggiano), Reblochon, Gruyère, Raclette de Savoie, Tomme de Savoie, Emmental de Savoie, Abondance, Beaufort in Comté: e8eac044-1136-4a7d-bdfb-95ecc89eb42a_en.

Pravila za zagotavljanje dodane vrednosti kakovostnih proizvodov z ZOP ali ZGO so bila uvedena za dva mesna proizvoda (pršut), Prosciutto di Parma (od 28. decembra 2017 do decembra 2020)[29], in Prosciutto di San Daniele (od 1. januarja 2021 do 31. decembra 2023)[30]. Pravila za oba proizvoda so bila podaljšana do leta 2026[31].

Glavni cilj ukrepov je prilagoditi ponudbo zadevnih proizvodov z ZOP/ZGO povpraševanju. Z nenehnim spremljanjem proizvodnje in razvoja trga ter prilagajanjem obsega proizvodnje je cilj preprečiti velika neravnovesja med ponudbo in povpraševanjem, ki povzročajo nihanja in resne posledice za celotno dobavno verigo. Ukrepi so namenjeni tudi spodbujanju proizvodnje z dodano vrednostjo in zagotavljanju pravičnega plačila za proizvajalce. Hkrati je to ključnega pomena za zagotavljanje razpoložljivosti proizvoda na trgu.

Člen 167 uredbe o SUT

Na podlagi člena 167 lahko države članice pridelovalke pod določenimi pogoji določijo pravila trženja za urejanje ponudbe, zlasti z odločitvami priznanih medpanožnih organizacij, da bi izboljšale in stabilizirale delovanje skupnega trga vina.

Španija je leta 2020 priglasila ukrep[32], ki določa splošno pravilo, s katerim se omejuje največji hektarski donos na parcelah, namenjenih pridelavi vina, ki ne spadajo na področje uporabe ZOP ali ZGO[33] (18 000 kg/ha za rdeče vino in 20 000 kg/ha za belo vino), ter določajo mogoče uporabe grozdja z večjih parcel. Ta pravila so bila uvedena leta 2020 kot dodatne določbe v španski odlok iz leta 2014, ki na splošno izvaja člen 167[34].

[29] Masaf – *Decreto 28 dicembre 2017*.

[30] Masaf – *Decreto approvazione del piano di regolazione dell'offerta del prosciutto San Daniele DOP* – 2021–2023.

[31] https://www.prosciuttodiparma.com/wp-content/uploads/2024/01/Piano-di-Regolazione-dellOfferta-2024-2026-29-gennaio.pdf, https://www.regione.fvg.it/rafvg/export/sites/default/RAFVG/economia-imprese/agricoltura-foreste/FOGLIA32/allegati/Piano_Regolazione_Offerta_2024-2026_REV_01.pdf.

[32] *Real Decreto 557/2020, de 9 de junio*.

[33] Največji donosi vin z zaščiteno označbo porekla ali zaščiteno geografsko označbo so določeni v specifikacijah teh proizvodov.

[34] *Real Decreto 774/2014, de 12 de septiembre*.

Francija je v zadevnem obdobju priglasila sprejetje več pravil trženja za oblikovanje rezervnih zalog z deležem osnovnih vin, pridelanih na območjih Champagne[35], Languedoc[36] (2020) in Cognac[37] (2019).

Člen 167a uredbe o SUT

Uredba (EU) 2020/2220[38] je v uredbo o SUT uvedla člen 167a, da bi države članice pridelovalke lahko določile pravila trženja za urejanje ponudbe ter s tem izboljšale in stabilizirale delovanje skupnega trga za oljčno olje. Države članice niso uradno obvestile Komisije o kakršnih koli odločitvah, sprejetih na podlagi tega člena.

3. Preiskave Komisije in nacionalnih organov, pristojnih za konkurenco, v kmetijskem sektorju

V obdobju od julija 2017 do julija 2025 so organi, pristojni za konkurenco v EU[39], v kmetijskem sektorju zaključili približno 110 preiskav, 20 preiskav pa se še izvaja, kar pomeni skupno 130 preiskav. Največ preiskav so izvedli organi, pristojni za konkurenco, v Grčiji (27 zadev), sledijo Komisija (12 zadev) in Francija (12 zadev), Danska (11 zadev) ter Avstrija (10 primerov).

3.1 Glavne kategorije proizvodov/sektorji, ki so predmet preiskav

Preiskave organov, pristojnih za konkurenco, zajemajo širok spekter kmetijskih proizvodov, najpogosteje pa so se preiskovale naslednje kategorije proizvodov: mleko in mlečni proizvodi (25 %), sadje in zelenjava (19 %), meso (13 %) in jajca (6 %). Mnoge preiskave so vključevale tudi kategorije sladkorja (5 %), žit (5 %) in semen (4 %).

---

[35] *Arrêté du 18/10/2017*, *Arrêté du 03/10/18*, *Arrêté du 9/12/19*, *Arrêté du 13/03/20*.

[36] *Arrêté du 11/02/20*.

[37] *Arrêté du 25/11/2019*.

[38] Uredba (EU) 2020/2220 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 23. decembra 2020 o določitvi nekaterih prehodnih določb za podporo iz Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja (EKSRP) in Evropskega kmetijskega jamstvenega sklada (EKJS) v letih 2021 in 2022 ter o spremembi uredb (EU) št. 1305/2013, (EU) št. 1306/2013 in (EU) št. 1307/2013 glede sredstev in uporabe v letih 2021 in 2022 ter Uredbe (EU) št. 1308/2013 glede sredstev in razdelitve take podpore v letih 2021 in 2022 (UL L 437, 28.12.2020, str. 1).

[39] Izraz „organi, pristojni za konkurenco“ zajema Komisijo in nacionalne organe, pristojne za konkurenco.

3.2 Subjekti, ki so predmet preiskav

Subjekti, ki so bili predmet preiskav organov, pristojnih za konkurenco, so proizvajalci živil[40] (36 %), združenja kmetijskih proizvajalcev (14 %), trgovci na debelo (12 %), organizacije proizvajalcev (9 %), posamezni kmetijski proizvajalci (9 %), trgovci na drobno (8 %) in različni drugi subjekti, vključno s trgovinskimi združenji, medpanožnimi organizacijami in združenji izvoznikov (13 %).

Proizvajalci živil so najpogosteje predmet preiskav. Francoski nacionalni organ, pristojen za konkurenco, je na primer preiskal usklajevanje med velikimi proizvajalci živil ter o njem izdal odločbo, in sicer glede cene, plačane na nabavnem trgu za nakup pustih kosov svinjine brez kosti (predvsem *jambon supérieur maigre* ali JSM, ki se uporabljajo za kuhane šunke) od klavnic, in glede prodajne cene na podrejenem trgu za prodajo surovih/sušenih in kuhanih hladnih mesnih proizvodov (kot so klobase, suha salama, rosettes, paštete, rillettes, kuhane šunke) velikim trgovcem na drobno pod zasebno znamko ali v nizkocenovnih programih.

3.3 Kmetje so največji vir preiskav

Organi, pristojni za konkurenco, so večino preiskav začeli na lastno pobudo (prek postopkov po uradni dolžnosti), ko so na podlagi tržnih informacij odkrili potencialne protikonkurenčne prakse. Poleg tega so sprožili preiskave na podlagi pritožb (dobaviteljev, konkurentov ali kupcev).

Pritožniki so bili različni in so načeloma vključevali: kmetijske proizvajalce (24 %), proizvajalce živil (21 %), trgovce na drobno (16 %), združenja kmetijskih proizvajalcev (13 %), organizacije proizvajalcev (11 %), posameznike (11 %) in trgovce na debelo (4 %).

Podatki kažejo, da so kmetijski proizvajalci sami ali v partnerstvu (organizacije proizvajalcev ali združenja organizacij proizvajalcev) najpomembnejši vir pritožb, saj predstavljajo približno polovico pritožb, in navsezadnje najpomembnejši vir protimonopolnih preiskav (vključno s tržnimi informacijami, ki jih posredujejo organom, pristojnim za konkurenco). Vendar kmetijski

[40] V tem poročilu se izraz proizvajalci živil nanaša na subjekte, ki proizvajajo živila s predelavo ene ali več sestavin (ne glede na to, ali so te sestavine kmetijski proizvodi ali ne). To vključuje predelovalce (tj. subjekte, ki enega ali več kmetijskih proizvodov predelujejo v druge proizvode).

proizvajalci svoje pritožbe včasih javno objavijo, ko jih podajo pri organih, pristojnih za konkurenco, in s tem zmanjšajo možnosti organov, pristojnih za konkurenco, da bi zbrali dokaze o morebitnih kršitvah.

3.4 Rezultati preiskav

110 protimonopolnih preiskav v kmetijskem sektorju, ki so bile končane v zadevnem obdobju, je privedlo do treh različnih vrst rezultatov:

a) odločb o kršitvah z globami (približno četrtina zaključenih zadev), tj. organi, pristojni za konkurenco, so od subjekta zahtevali, da preneha s kršitvijo in plača denarno kazen;

b) odločb o zavezah (šest zadev), tj. organi, pristojni za konkurenco, niso ugotovili, ali je do kršitve prišlo, temveč so sprejeli odločbo, s katero so zaveze, ki jih je ponudil subjekt, ki je bil predmet preiskave, postale pravno zavezujoče, s čimer so odpravili vse morebitne pomisleke glede konkurence;

c) zaključkov brez ugotovitve kršitve (približno polovica zaključenih zadev), tj. zaključek postopka s strani organov, pristojnih za konkurenco, v predhodni fazi preiskave zaradi pomanjkanja dokazov. V nekaterih primerih je bilo to morda tudi posledica dejstva, da bi bila za dosego zahtevanega dokaznega bremena potrebna nesorazmerna prizadevanja, ali potrebe po določitvi prednostnih nalog.

Čeprav se večina preiskav konča brez uradne odločbe, so lahko vseeno pomembne iz več razlogov. Prvič, nekatere preiskave pojasnijo, da so pritožbe ali pomisleki v verigi preskrbe z živilskimi proizvodi neutemeljeni. Grški nacionalni organ, pristojen za konkurenco, je na primer po medijskih poročilih v kritičnem obdobju izbruha pandemije COVID-19 preiskal pomisleke, da bi protikonkurenčne prakse lahko povzročile pomanjkanje nekaterih kmetijskih in živilskih proizvodov in/ali zvišanje njihovih cen. Nacionalni organ, pristojen za konkurenco, je ugotovil, da se mediane cene belega mleka in moke iz trde pšenice v verigah supermarketov med pandemijo COVID-19 niso znatno povišale. Pomisleki so se lahko pojavili zaradi nekaterih posameznih cen, ki niso bile reprezentativne za razmere na ravni celotne države.

V nekaterih drugih primerih je posredovanje organov, pristojnih za konkurenco, preprečilo, da bi do kršitve sploh prišlo, kot je veljalo za protekcionistične sporazume, opisane v oddelku 3.5.5.

3.5 Vrste preiskovanih in ugotovljenih kršitev

Glavne vrste kršitev, ki so jih odkrili organi, pristojni za konkurenco, se lahko razvrstijo, kot sledi: horizontalni sporazumi (o cenah in omejitvah količin) (32 %), sporazumi med prodajalcem in kupcem o določitvi cen za kupca pri nadaljnji prodaji[41] (16 %), sporazumi o razdelitvi kupcev (13 %), dogovorjeno oddajanje ponudb (usklajevanje več prodajalcev glede ponudb, ki jih predložijo) (12 %), sporazumi o razdelitvi trga (8 %), izmenjava poslovno občutljivih informacij (6 %), zlorabe prevladujočega položaja, vključno s strategijami omejevanja dostopa konkurentov, kot so oderuške cene, izključevalni rabati ter pretirane in nepoštene cene (6 %). V številnih navedenih primerih so organi, pristojni za konkurenco, ugotovili, da je bilo storjenih več kršitev naenkrat. V naslednjih odstavkih so navedeni primeri omenjenih vrst kršitev.

3.5.1 Sporazumi o cenah in/ali količinah

Najpogostejši so bili sporazumi o cenah. Sporazumi o cenah in količinah so bili sklenjeni med kupci, v škodo kmetov. Španski nacionalni organ, pristojen za konkurenco, je na primer julija 2019 desetim največjim španskim in mednarodnim družbam in združenjem za mleko in mlečne izdelke, ki poslujejo v Španiji, naložil globe zaradi kartela na trgu mleka, ki je obstajal med letoma 2000 in 2013[42]. Izvajalci dejavnosti so si izmenjevali informacije o nabavnih cenah surovega kravjega mleka, obsegih nabave in presežkih mleka. S takim ravnanjem je bila proizvajalcem mleka odvzeta pravica, da se svobodno pogajajo o ceni svojega mleka, kar je dodatno oslabilo njihov pogajalski položaj na trgu. Podobno je poljski nacionalni organ, pristojen za konkurenco, preiskal pet kupcev[43] mehkega sadja (med drugim ribeza, češenj in sliv), ki so določali odkupne cene sadja, ki so ga kupovali od lokalnih sadjarjev[44].

Sporazume o cenah so sklepali tudi proizvajalci živil. Komisija je na primer zaradi praks določanja cen in razdelitve trga med letoma 2000 in 2013 naložila globe velikim evropskim

[41] Praksa, imenovana tudi „vzdrževanje cen za nadaljnjo prodajo“.

[42] Za dodatne podrobnosti glejte sporočilo za javnost *plantilla nota de prensa*.

[43] Damex, Kam-Pol, Fructis, Kalbrok in Silver-Trans.

[44] Poljski nacionalni organ, pristojen za konkurenco, je odločbo, s katero je tem kupcem mehkega sadja naložil globe, sprejel marca 2026; https://uokik.gov.pl/zmowa-przy-skupie-owocow-prezes-uokik-naklada-kary.

proizvajalcem konzervirane zelenjave[45]. Konzervirana zelenjava je zajemala fižol, grah, mešanice graha in korenja ter mešanico različnih vrst zelenjave (brez koruze in gob), ki se je v pločevinkah ali kozarcih prodajala trgovcem na drobno in gostinskemu sektorju po celotnem Evropskem gospodarskem prostoru, predvsem pod zasebnimi znamkami. Med temi proizvajalci živil so bili ena gospodarska družba in dve kmetijski zadrugi.

Drugi primeri so se nanašali na določanje indeksov cen. Francoski nacionalni organ, pristojen za konkurenco, je leta 2018 na primer združenju vinogradnikov za regijo Côtes du Rhône (*Syndicat général des vignerons réunis des Côtes du Rhône* – SGVRCR) naložil globo[46] v višini 20 000 EUR zaradi protikonkurenčnih praks pri trženju neustekleničenih vin s kontrolirano označbo porekla Côtes du Rhône[47]. Panožno združenje, poklicna organizacija, ki zastopa pridelovalce vin, je med letoma 2010 in 2017 določalo minimalne cene in svojim članom posredovalo nadaljnja navodila in priporočila glede cen, ki so zajemala različne kategorije vin glede na barvo in razred kakovosti. Ti ukrepi, ki so se spodbujali s publikacijami, glasili in sestanki, so spodbujali enotno določanje cen v prodajnih pogajanjih, s čimer so izkrivljali konkurenco ne glede na posamezne proizvodne stroške.

Nazadnje je romunski nacionalni organ, pristojen za konkurenco, leta 2021 ugotovil obstoj protikonkurenčnih horizontalnih sporazumov med proizvajalci jajc (petimi proizvajalci in združenjem proizvajalcev)[48], katerih cilj je bil nadzorovati in/ali omejevati ponudbo jajc na romunskem trgu, vključno z elementi, zaradi katerih bi bil nacionalni trg manj privlačen za uvoz jajc. Končni namen nadzorovanja in/ali omejevanja domače ponudbe je bil preprečiti znižanje cen jajc.

3.5.2 Sporazumi o določitvi cen pri nadaljnji prodaji

Sporazumi o določitvi cen pri nadaljnji prodaji so običajno vključevali proizvajalca ter enega ali več trgovcev na drobno ali trgovcev na debelo. Grški nacionalni organ, pristojen za konkurenco,

---

[45] IP_19_5911_EN.pdf.

[46] Odločba št. 18-D-06 z dne 23. maja 2018, izdana v vinskem sektorju.

[47] *Appellation d'Origine Contrôlée.*

[48] Decizia-oua-site.pdf.

je na primer leta 2018 v sektorju proizvodnje in prodaje margarine in masla družbi Minerva S.A. naložil globo, ker se je z več povezanimi trgovci na debelo/distributerji dogovorila o cenah, po katerih naj bi ti njene proizvode prodajali naprej[49].

3.5.3 Razdelitev trgov

Nizozemski nacionalni organ, pristojen za konkurenco, je leta 2023 ugotovil, da so si štirje dobavitelji surovega korenja med seboj razdelili prodajo industrijskim odjemalcem (proizvajalcem konzerviranih in zamrznjenih živil) na Nizozemskem, v Belgiji in Nemčiji. Dobavitelji so se med seboj dogovorili tudi o nekaterih navzkrižnih dobavah in nadomestilih.

3.5.4 Dogovorjeno oddajanje ponudb

Dogovorjeno oddajanje ponudb je običajno vključevalo usklajevanje med več prodajalci glede ponudb, ki jih predložijo v razpisnem postopku, ki ga organizira kupec. Hrvaški nacionalni organ, pristojen za konkurenco, je na primer v odločbi iz leta 2022 ugotovil, da so štirje trgovci na debelo uskladili svoje ponudbe za 14 skupin živilskih proizvodov v razpisu, ki ga je organizirala ustanova za socialno oskrbo (*Dobri dom*), ki v Zagrebu zagotavlja storitve ljudske kuhinje. S tem so trgovci na debelo določali zmagovalne ponudnike za različne sklope v okviru javnih naročil, kar je na koncu povzročilo višje cene osnovnih živil za državljane v težkem gospodarskem položaju[50]. Prav tako je leta 2018 grški nacionalni organ, pristojen za konkurenco, ugotovil, da sta zadruga (Friesland Campina Hellas) in družba (Mandrekas) usklajevali svoje ponudbe v postopkih javnega naročanja za mlečne proizvode tako, da nista hkrati sodelovali na javnih razpisih[51]. Tudi švedski nacionalni organ, pristojen za konkurenco, je leta 2020 ugotovil usklajevanje ponudb v zvezi z mlečnimi proizvodi v primeru družbe ARLA Foods AB[52].

---

[49] ioei_tm_i_i_o_i_i_i_.pdf

[50] Hrvaški organ, pristojen za konkurenco, odkril prvi kartel za dogovorjeno oddajanje ponudb v postopkih javnega naročanja – AZTN. https://www.aztn.hr/ea/wp-content/uploads//2022/06/UPI-034-0317-01021-.pdf.

[51] Δελτίο Τύπου - Διευθέτηση υπόθεσης.

[52] Švedski organ, pristojen za konkurenco, sprožil sodni postopek proti družbi Arla Foods zaradi nezakonitega sodelovanja | švedski organ, pristojen za konkurenco; Družbi Arla Foods v zadevi nezakonitega sodelovanja ni bila odobrena prizanesljivost | švedski organ, pristojen za konkurenco.

3.5.5 Sporazumi o geografski razdelitvi trgov, protekcionistični sporazumi

Najpogostejšo obliko geografske razdelitve trgov so predstavljali tako imenovani protekcionistični sporazumi. Ti sporazumi so bili sklenjeni bodisi samo med trgovci na drobno bodisi med izvajalci dejavnosti v različnih fazah dobavne verige, da bi dali prednost proizvodom iz svojih držav članic. Komisija je skupaj z nacionalnimi organi, pristojnimi za konkurenco, začela več preiskav v zvezi z različnimi „listinami“ in podobnimi promocijskimi pobudami v Belgiji, Bolgariji, Franciji in Latviji. Te pobude so bile v zelo zgodnji fazi in so bile ob posredovanju organov, pristojnih za konkurenco, spremenjene tako, da se izključita diskriminacija proizvodov iz drugih držav članic in s tem razdrobljenost notranjega trga.

Poleg tega je bilo nekaj primerov razdelitve geografskih območij prodaje: leta 2023 je avstrijsko sodišče za konkurenčnopravne zadeve na zahtevo avstrijskega nacionalnega organa, pristojnega za konkurenco, izdalo odločbo, v kateri je ugotovilo, da sta proizvajalca sladkorja *Südzucker AG* in *Nordzucker AG* kršila člen 101 PDEU z usklajenimi ravnanji na trgu industrijskega sladkorja, natančneje z medsebojnim sporazumom, da ohranita ločeni geografski območji prodaje (v Avstriji oziroma Nemčiji), s čimer sta omejila konkurenco in vplivala na čezmejno trgovino[53].

3.5.6 Zloraba prevladujočega položaja

Preiskave so se nanašale zlasti na odnose med kmetijami in zadrugami ter na svobodo kmetov pri izbiri zadruge, katere člani želijo biti. Največja nemška mlekarska zadruga *Deutsche Milchkontor* (DMK) je na primer leta 2018 zaradi preiskave[54], ki jo je izvedel nemški nacionalni organ, pristojen za konkurenco, spremenila svoje dobavne pogoje in skrajšala odpovedni rok za dobavo mleka s 24 na 12 mesecev, s čimer je kmetom omogočila več možnosti pri izbiri zadruge in dobavnih pogojev.

Drugi primeri zlorabe prevladujočega položaja so se nanašali na zaračunavanje pretiranih cen. Ciprski nacionalni organ, pristojen za konkurenco, je leta 2022 ugotovil, da je vseciprska

[53] Sodišče za konkurenčnopravne zadeve na zahtevo organa AFCA naloži družbi Südzucker AG globo v višini 4,2 milijona EUR; odločba je pravnomočna: BWB Bundeswettbewerbsbehörde.

[54] Bundeskartellamt – domača stran – postopek proti mlekarski zadrugi DMK ustavljen.

organizacija govedorejcev zlorabila svoj prevladujoči položaj z nalaganjem pretiranih cen na naslednji stopnji trga (mlečna industrija).

4. Posvetovanja in dejavnosti spremljanja s strani nacionalnih organov, pristojnih za konkurenco, v kmetijskem sektorju

Nacionalni organi, pristojni za konkurenco, so tudi svetovali glede uporabe pravil o konkurenci na zahtevo izvajalcev dejavnosti v kmetijskem sektorju. Nacionalni organi, pristojni za konkurenco, so v zadevnem obdobju prejeli 53 takšnih zahtev v zvezi s kmetijskim sektorjem.

Pomemben del dela nacionalnih organov, pristojnih za konkurenco, zajema tudi dejavnosti spremljanja. Nacionalni organi, pristojni za konkurenco, so v zadevnem obdobju izvedli **22** sektorskih poizvedb glede uporabe pravil o konkurenci za kmetijski sektor. To delo je običajno vključevalo sektorske preiskave, sprejemanje poročil in zagovorništvo.

Nacionalni organi, pristojni za konkurenco, so izvedli zlasti več posvetovanj o sporazumih o trajnostnosti. V nadaljevanju je nekaj primerov.

- Nemški nacionalni organ, pristojen za konkurenco, je odgovoril na sedem zahtev za posvetovanje glede sporazumov o trajnostnosti, vključno s posvetovanjem v teku v mesnem sektorju v okviru pobude Initiative Tierwohl[55] (pri kateri so se stranke zaradi pomislekov nemškega nacionalnega organa, pristojnega za konkurenco, odločile, da od leta 2024 dalje odpravijo obvezno premijo, ki jo kupci plačujejo sodelujočim kmetom in je znana tudi kot dodatek za dobrobit živali), ter na štiri zaključena posvetovanja v sektorjih kakava, rastlin, banan in mleka.

- Francoski nacionalni organ, pristojen za konkurenco, je odgovoril na dve zahtevi za neformalne smernice: (i) eno sta vložili panožni združenji (*Coopération Agricole Nutrition Animale* in *Syndicat National de l'Industrie de la Nutrition Animale*) in se nanaša na osnutek metodološkega vodnika za izračun okoljskega odtisa sestavljenih živil,

[55] Initiative Tierwohl je projekt, ki temelji na sporazumu med kmetijskim sektorjem, sektorjem proizvodnje mesa in sektorjem maloprodaje živil ter je namenjen nagrajevanju rejcev živali za izboljšanje pogojev, v katerih živali bivajo.

natančneje njihovega odtisa toplogrednih plinov[56], (ii) drugo pa je vložilo združenje *Pour une Agriculture du Vivant* in se nanaša na projekt, katerega cilj je pomagati kmetom na francoskem ozemlju s financiranjem in omogočanjem njihovega prehoda na okolju prijaznejše prakse[57] (kar bi pomenilo uporabo člena 210a uredbe o SUT).

- Nizozemski nacionalni organ, pristojen za konkurenco, je odgovoril na dve zahtevi za posvetovanje: (i) eno je vložila organizacija *Stichting Milieukeur*, ki razvija in upravlja merila nizozemskih znakov kakovosti za poljščine, sadje in zelenjavo, mleko, jajca, okrasne rastline (cvetje, rastline, drevesa, cvetlične čebulice itd.) ter pripravljene in predelane živilske proizvode, in sicer glede sporazuma o nepredelanem krompirju, zelenjavi in sadju, (ii) drugo pa je vložilo združenje *Tuinbranche Nederland*, tj. združenje podjetij, ki delujejo v cvetličarskem sektorju.

5. Končne pripombe

Zdrava konkurenca v kmetijskem sektorju je ključnega pomena za zagotovitev doseganja ciljev SKP iz Pogodbe. Sprejeta so bila številna izvzetja iz pravil o konkurenci v kmetijskem sektorju, katerih glavni namen je okrepiti in ponovno uravnotežiti položaj kmetov v verigi preskrbe s kmetijskimi in živilskimi proizvodi. Bistveno je, da kmetje proaktivno uporabljajo razpoložljive mehanizme in izkoristijo njihove prednosti. V teh okvirih je še vedno precej neizkoriščenega potenciala, ki zahteva večjo pozornost. Izvzetja iz pravil o konkurenci zagotavljajo zlasti okvir za organizacijo proizvodnje in dobave proizvodov, ki ju kmetijska gospodarstva izvajajo prek organizacij proizvajalcev in združenj organizacij proizvajalcev. Takšne organizacije nimajo le koristi od potrebnega izvzetja iz pravil o konkurenci, temveč prejemajo tudi finančno podporo v okviru SKP. Poleg tega zagotavljajo strukturna orodja, ki kmetom omogočajo enakopravnejši položaj v trgovinskih odnosih s svojimi dobavitelji in kupci, upravljanje tveganj in naložb ter spoprijemanje z izzivi. Hkrati je izvrševanje pravil s strani organov, pristojnih za konkurenco, omogočilo ustavitev in preprečitev praks, ki škodijo kmetom bodisi na prodajni bodisi na

[56] Neformalne smernice 25-DD-01 z dne 29. januarja 2025 o vzpostavitvi sistema za kolektivno financiranje dodatnih stroškov in tveganj, povezanih z agroekološkim prehodom.

[57] Neformalne smernice 25-DD-01 z dne 29. januarja 2025 o vzpostavitvi sistema za kolektivno financiranje dodatnih stroškov in tveganj, povezanih z agroekološkim prehodom.

nabavni strani. Izvzetja iz pravil o konkurenci se še naprej razvijajo, pri čemer se ohranja tržna usmerjenost SKP. V predlogu Komisije iz leta 2024[58] so opredeljene dodatne možnosti za krepitev položaja kmetov v verigi. V času nadaljnje koncentracije tako višje (potrebni vložki) kot nižje (živilski sektor) v dobavni verigi je pravičen konkurenčni okvir, ki se učinkovito izvršuje, še vedno bistven za to, da kmetje za svoje delo prejmejo ustrezno plačilo, hkrati pa se potrošnikom zagotavlja ponudba po razumnih cenah v skladu s cilji SKP iz PDEU.

[58] Predlog uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o spremembi uredb (EU) št. 1308/2013, (EU) 2021/2115 in (EU) 2021/2116 glede krepitve položaja kmetov v verigi preskrbe z živilskimi proizvodi (2024 0319 (COD)).